

اثر بخشی واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری

اجتماعی دختران

سمیه بابائی^۱ و دکتر سیمین دخت رضاخانی^۲

چکیده

تحقیق حاضر به منظور اثربخشی واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی دختران دبیرستان های منطقه ۴ شهر تهران انجام شد. این پژوهش به روش شبه آزمایشی از نوع پیش آزمون_ پس آزمون با گروه کنترل و با گمارش تصادفی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل دختران پایه اول دبیرستانهای دولتی منطقه ۴ شهر تهران در ترم اول سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بود که از این جامعه به روش نمونه گیری داوطلبانه تعداد ۳۰ نفر انتخاب شد و ۱۵ نفر در گروه گواه و ۱۵ نفر در گروه آزمایش به صورت تصادفی گمارش شدند. ابزارهای گرد آوری اطلاعات پرسشنامه انگیزش تحصیلی ورنلد(AMS) و پرسشنامه سازگاری اجتماعی دانش آموزان دبیرستانی (AISS) بود. در این پژوهش واقعیت درمانی به عنوان متغیر مستقل در نه جلسه (۹۰ دقیقه ای) به صورت هفتگی به گروه آزمایش آموزش داده شد. داده های پژوهش با استفاده از تحلیل کواریانس چند متغیره و تک متغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که آموزش واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی تاثیر معناداری دارد.

کلیدواژه ها: واقعیت درمانی، انگیزش تحصیلی، سازگاری اجتماعی

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

^۲ استادیار گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران * نویسنده مسئول

مقدمه:

نوجوانی یکی از مراحل مهم تحول انسان به شمار می آید که با عوامل تنیدگی زای فراوانی همراه است. این دوره معرف تغییر عمیقی است که کودک را از بزرگسال جدا ساخته و دگرگونی های مختلفی در او بوجود می آورد (منصور، ۱۳۸۱). سازگاری اجتماعی در نوجوانان به عنوان مهمترین نشانه ی سلامت روان آنان، از مباحثی است که در دهه های اخیر توجه بسیاری از جامعه شناسان، روانشناسان و مربیان را به خود جلب نموده است، زیرا دوره نوجوانی، دوره ی حساسی است و سازگاری اجتماعی نوجوان در این دوره دستخوش تحولات عاطفی، جسمانی و ذهنی فوق العاده شدیدی است و هنوز به طور کامل رشد نیافته است. به همین علت ممکن است تاخیر در بلوغ عاطفی به دنبال خود مشکلات جدی در روابط بین فردی در نوجوانان و چالشهای اجتماعی برای آنان پدید آورد. علاوه بر این، رشد اجتماعی مهمترین جنبه رشد وجود هر شخصی است و معیار اندازه گیری رشد اجتماعی هر کس سازگاری او با دیگران است. رشد اجتماعی نه تنها در سازگاری با اطرفیانی که فرد با آنها در ارتباطند موثر است، بلکه بعدها در میزان موفقیت شغلی و تحصیلی او نیز تاثیر دارد. سازگاری اجتماعی^۱ مانند رشد جسمی، عاطفی و عقلی یک کمیت پیوسته است و به تدریج به کمال می رسد و در طول زندگی به طور طبیعی و در برخورد با تجربه ها حاصل می شود. نوجوان با به کارگیری مهارت های اجتماعی، می تواند جایگاه خود را در میان مرادوات اجتماعی و ارتباط با همسالان خود و بزرگسالان پیدا کند و مورد پذیرش اجتماعی قرارگیرد. موفقیت در امر پذیرش اجتماعی به سازگاری اجتماعی منجر می شود (اتکینسون، اتکینسون و هیلگارد، ۲۰۰۰، ترجمه براهنی و همکاران، ۱۳۸۵). یکی دیگر از مسائلی که در دوره نوجوانی مطرح است انگیزش است، روانشناسان و مربیان از دیر باز نقش «انگیزش» در موفقیت و شکست در حیطه های مختلف تحصیلی را مطرح کرده اند. اصطلاح انگیزش همانطور که از معنای آن بر می آید به علت و چرایی رفتار اشاره دارد. از جمله مفاهیمی که در سالهای اخیر توجه روانشناسان و مربیان تعلیم و تربیت را به خود جلب کرده است انگیزش تحصیلی^۲ است. انگیزش تحصیلی به صورت کلی به انگیزه ها، نیازها و عواملی گفته می شود که باعث حضور یک فرد در محیط های آموزشی و کسب یک مدرک تحصیلی می شود (کلارک و شروت^۳، ۲۰۱۰). نظریه های انگیزشی معاصر، انگیزش را ظرفیت طبیعی می دانند که در تمامی دانش آموزان به طور بالقوه وجود دارد که نیاز به پرورش یافتن دارد تا بنیاد نهادن (ابراهیمی قوام آبادی، ۱۳۸۴). با توجه به

^۱. social adjustment

^۲. educational motivation

^۳. Clark&Schroth

چنین دیدگاهی، دانش آموزانی که به نظر می رسد فاقد انگیزش تحصیلی هستند، احتمالا بتوانند مجدد این ظرفیت طبیعی را بدست آورند. در این راستا، واقعیت درمانی^۱ که بر مسئولیت پذیری افراد تاکید دارد، باعث خود توانمندی آنان می شود. این رویکرد به بررسی شکست های فرد در گذشته نمی پردازد بلکه مشتاقانه در انتظار تغییرات در آینده است. واقعیت درمانی روشی مبتنی بر انجام دادن است و در آن تلاش می شود که از طریق ارضا تصاویر دنیای کیفی نیازها را برآورده کند. درمانگر به همراه مراجع برنامه ای قابل حصول و دارای مراحل مثبت ایجاد خواهد کرد که او را در جهت ارضا کردن نیاز قرار می دهد. برنامه همان چیزی است که مراجع می تواند آن را انجام دهد (شیلینگ^۲، ترجمه آبین، ۱۳۸۶). معلمان، مدیران و مشاوران از افزایش تعداد دانش آموزانی که در روند تحصیل و در فعالیتهای اجتماعی نا سازگار و ناراحت هستند آگاهند. این دانش آموزان درس نمی خوانند و بی انگیزه اند. کسانی که در رابطه با آموزش این افراد هستند با مشکلات فراوانی مواجه می شوند و برای رفع آن روشهای متنوعی را به کار می برند. ولی شواهد نشان می دهد که احتمالا این مشکلات همچنان باقی است و ممکن است در آینده به معضلاتی چون بزهکاری، فرار از مدرسه و غیره منجر شود. به نظر می رسد شکست در مدرسه شکستهای دیگری را در جامعه در پی خواهد داشت. از سوی دیگر، دختران امروز مادران فردا محسوب می شوند. آنان در زندگی آینده خود مهارت های زیادی را به فرزندانشان می آموزند که می تواند از بسیاری از مشکلات بعدی در جامعه جلوگیری کند. بنابراین شاید به لحاظ نقش مهم آنان در سلامت آینده جامعه لازم باشد رشد، پیشرفت و سازگاری آنان بیشتر مورد توجه قرار گیرد. پژوهش حاضر با هدف تعیین اثر بخشی آموزش واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی دانش آموزان انجام می شود تا به این ترتیب گامی دیگر برای تحقق اهداف پیشگیرانه و درجهت افزایش انگیزش و سازگاری آنان برداشته شود. به احتمال، اگر اهداف فوق میسر شوند، راهی روشن و هموار جهت شکوفایی و استعداد های نو، فراهم می شود. این امر می تواند موجبات تکامل فردی و اجتماعی تک تک افراد جامعه را فراهم ساخته و در نهایت به پیشرفت جامعه در ابعاد گوناگون منتج شود. همچنین نتایج این پژوهش می تواند برای دانش آموزان و خانواده های آنان، معلمان و مسئولان آموزش و پرورش و مشاوران تحصیلی کاربرد داشته باشد. لانگ و همکاران (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان انگیزش تحصیلی و پیشرفت در میان نوجوانان شهری به این نتیجه رسید که خود کارآمدی و اهداف یادگیری به علاقمندی کمک می کند و باعث پیشرفت تحصیلی می شود. کاتلر (۲۰۰۵) در مطالعه ای به بررسی خود کارآمدی و سازگاری اجتماعی

۱. reality therapy

۲. Shilling

بیمارانی که اختلال خلقی دارند پرداخت و به این نتیجه رسید که خودکارآمدی اثر مثبت و معناداری بر سازگاری اجتماعی دارد.

باتلر (۲۰۰۲) آموزش واقعیت درمانی را در مورد زمانی که نگرش های منفی آموخته شده ای درباره کارآمدی و عزت نفس خود شان داشتند اعمال کرد. نتایج نشان داد که آموزش واقعیت درمانی گروهی در ارتقاء رضایت مندی شرکت کنندگان موثر بوده است و شادکامی افزایش یافته تا شش ماه بعد نیز حفظ شده است. در اثر آموزش واقعیت درمانی سطح کارآمدی و عزت نفس آموزش دیدگان به طور معناداری افزایش یافته بود. باورس (۱۹۹۷) تاثیر برنامه ریزی مدارس کیفی واقعیت درمانی و نظریه انتخاب را بر حضور و موفقیت تحصیلی دانش آموزان و خودپنداره و ارتباطات آنها در مدارس ابتدایی رو ستایی مورد بررسی قرار داد. نتایج تحقیق نشان داد که متغیر مستقل بر متغیرهای وابسته تاثیر مثبت داشته است. محمودی کهریز و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی که به بررسی نقش خود نظم دهی در سازگاری اجتماعی می پرداخت به این نتیجه رسید که دریافت اطلاعات پیش بینی کننده مثبت سازگاری اجتماعی است. محمدی درویش بقال و همکاران (۱۳۹۱) در بررسی تاثیر آموزش راهبردهای خود تنظیمی (شناختی و فرا شناختی) بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان به این نتیجه رسید که آموزش راهبردهای خود تنظیمی بر انگیزش تحصیلی تاثیر معنی داری دارد و آن را افزایش می دهد. فرح بخش (۱۳۸۹) به بررسی میزان اثر بخشی آموزش مهارت های روابط بین فردی و مدیریت هیجان ها بر سازگاری اجتماعی و عزت نفس دانش آموزان پسر کم توان ذهنی آموزش پذیر شهر اصفهان پرداخت که نتایج نشان داد آموزش این مهارت ها بر سازگاری اجتماعی و عزت نفس تاثیر می گذارد و موجب افزایش آن می شود. خوش کنش و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به بررسی نقش نیاز های بنیادین و حمایت اجتماعی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان مقطع متوسطه پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که نیاز های بنیادی و حمایت اجتماعی می تواند بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان تاثیر گذار باشد. در تاج و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهشی به بررسی تاثیر آموزش مدیریت خشم بر پر خاشگری و سازگاری اجتماعی دانش آموزان پسر ۱۵-۱۲ ساله پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد آموزش مهارت های کنترل خشم بر کاهش پر خاشگری و افزایش سازگاری اجتماعی دانش آموزان موثر است. موسوی اصل (۱۳۸۸) اثربخشی آموزش واقعیت درمانی به شیوه گروهی بر مسئولیت پذیری و عزت نفس دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم شهر اهواز را مورد بررسی قرار داد که نتایج نشان داد آموزش واقعیت درمانی به شیوه گروهی باعث افزایش مسئولیت پذیری و عزت نفس می گردد. پناه علی و همکاران (۱۳۸۸) پژوهشی تحت عنوان اثربخشی واقعیت درمانی گروهی بر نگرش نسبت به مصرف سیگار در دانش آموزان پسر سال اول متوسطه انجام دادند. نتایج

اثر بخشی واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی دختران □ ۱۲۱

به دست آمده کاهش نگرش مثبت بالای دانش آموزان پسر را نسبت به م صرف سیگار نشان داد. خالقی عباس آبادی (۱۳۸۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر روش واقعیت درمانی به شیوه گروهی بر افزایش شادکامی و سلامت روان دختران مقطع متوسطه پرداخت که نتایج پژوهش حاکی از آن بود که این روش بر افزایش شادکامی و سلامت روان مؤثر است. کاوسیان و همکاران (۱۳۸۶) در پژوهشی به مطالعه عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر سرا سر کشور پرداختند. یافته های این پژوهش نشان داد که متغیرهای خود پنداره تحصیلی، نگرش دانش آموزان به ادامه تحصیل و پاداش دانش آموز به ادامه تحصیل بهتر توانسته اند انگیزش تحصیلی درونی را تبیین کنند. این تحقیق به بررسی اثر بخشی واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی دختران دبیرستانهای منطقه ۴ شهر تهران پرداخته است.

روش تحقیق

تحقیق حاضر یک تحقیق شبه آزمایشی از نوع پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل و با گمارش تصادفی است. جامعه آماری در این پژوهش شامل دختران پایه اول دبیرستانهای دولتی منطقه ۴ شهر تهران در ترم اول سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ است. براساس نظر دلاور (۱۳۸۹) مبنی بر چگونگی انتخاب حجم نمونه در طرحهای شبه آزمایشی، در این پژوهش حجم نمونه ۳۰ نفر برآورد شد. نمونه گیری به صورت داوطلبانه انجام گرفت. بدین ترتیب از بین ۳۷ دبیرستان دولتی دخترانه منطقه ۴ شهر تهران دو مدرسه از سوی آموزش و پرورش انتخاب شد. پس از جلب موافقت مدیران مدارس انتخاب شده، کلاس هایی به پژوهشگر برای انجام پژوهش معرفی شد (کلاس های پایه اول). پژوهشگر ضمن هماهنگی با دبیران کلاس های مربوطه، هر دو پرسشنامه انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی را بین دانش آموزان پایه اول دبیرستان اجرا کرد. از بین ۱۲۰ دانش آموز، ۵۰ دانش آموز دارای انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی پایین بودند و چون والدین دانش آموزان اجازه شرکت در کلاس ها را به غیر از دبیرستان فرزندانشان ندادند بنابراین از بین دو مدرسه به صورت تصادفی یک مدرسه به عنوان گروه آزمایش و دیگری به عنوان گروه کنترل انتخاب شد و از میان دانش آموزان آن مدارس، ۱۵ نفر به طور تصادفی در هر یک از گروه ها قرار گرفتند. برای گرد آوری اطلاعات، از دو پرسشنامه استفاده شد: پرسشنامه انگیزش تحصیلی ورنلد (AMS^۱) که بر اساس نظریه خود تنظیمی طراحی شده است و سه بعد اصلی انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی انگیزشی را مورد بررسی قرار می دهد. این پرسشنامه دارای ۲۸ عبارت است که شامل هفت زیر مقیاس یا مولفه است و از اعتبار بالایی بین ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ برخوردار است نتایج تحلیل عاملی تاییدی، ساختار ۷ عاملی مقیاس را به اثبات رسانده و

۱ . academic motivation scale

حاکمی از روایی سازه مطلوب مقیاس انگیزش تحصیلی است. روایی پرسشنامه نیز در مطالعه باقری و همکاران (۱۳۸۲) از نوع روایی سازه گزارش شده است که ۵۶٪ واریانس را تبیین می کند. پرسشنامه سازگاری اجتماعی دانش آموزان دبیرستانی (AISS) که این پرسشنامه در سال ۱۹۹۳ توسط ای.کا.پی. سینه‌ها و آر.پی. سینگ تهیه شده است. این پرسشنامه دانش آموزان دبیرستانی (گروه سنی ۱۴ تا ۱۸ سال را در سه حوزه سازگاری عاطفی، اجتماعی و آموزشی می سنجد) پرسشنامه شامل ۶۰ سوال (در هر حوزه از سازگاری ۲۰ سوال) است. این پرسشنامه دانش آموزان با سازگاری خوب را از دانش آموزان با سازگاری ضعیف جدا می سازد. این پرسشنامه نیز از اعتبار و روایی بالایی برخوردار است و اعتبار آن به سه روش به شرح جدول ذیل می باشد.

روش مورد استفاده	عاطفی	اجتماعی	آموزشی	کل
دو نیمه کردن	۰/۹۴	۰/۹۳	۰/۹۶	۰/۹۵
آزمون - بازآزمون	۰/۹۴	۰/۹۰	۰/۹۳	۰/۹۳
کودریچاردسون	۰/۹۲	۰/۹۲	۰/۹۶	۰/۹۴

یافته های پژوهش

تحلیل استنباطی داده ها

برای بررسی فرضیه های پژوهش با توجه به ماهیت ابزار مورد استفاده و اهداف، برای فرضیه اصلی از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره و فرضیه های جزئی از تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی فرضیه ها استفاده شده است. بعد از بررسی نرمالیتیه بودن داده ها و همگنی واریانس ها فرضیه ها مورد بررسی قرار گرفتند

فرضیه اصلی: آموزش واقعیت درمانی برافزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی دختران دبیرستان های منطقه ۴ شهر تهران تاثیر دارد.

جدول (۱) نتایج تحلیل چند متغیره تحلیل کوواریانس چند متغیره

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	ضریب ایثا	توان آزمون
گروه	انگیزش	۱	۴۳/۱۸	۵/۵۳	۰/۰۲۶	۰/۱۷۵	۰/۶۲
	سازگاری	۱	۶۱/۴۶	۱۰/۱۸	۰/۰۰۴	۰/۲۸۲	۰/۸۶۷
خطا	انگیزش	۲۶	۷/۸				
	سازگاری	۲۶	۶/۰۳				
جمع	انگیزش	۳۰	۵۲۶۸۰	-	-	-	-
	سازگاری	۳۰	۱۲۹۹۵	-	-	-	-

نتایج حاصل از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره نشان می دهد با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد واقعیت درمانی بر انگیزش تحصیلی دختران دبیرستانی موثر است. در حالیکه با اطمینان ۹۹٪ می توان ادعا کرد که واقعیت درمانی بر سازگاری دختران موثر است. به عبارتی اثر بخشی واقعیت درمانی بر سازگاری دختران بیش از انگیزش تحصیلی بوده است.

فرضیه جزئی ۱ : آموزش واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی دختران دبیرستان های منطقه ۴ شهر تهران تأثیر دارد. با توجه به داده های موجود چون مقدار $F = ۴/۲۴۱$ با درجات آزادی ($df=۲۸, df=۱$) در سطح معناداری $\alpha=۰/۰۵$ معنادار است، بنابراین فرض صفر رد و فرض تحقیق با ۹۵٪ اطمینان تایید می گردد. به عبارت دیگر ، آموزش واقعیت درمانی بر انگیزش تحصیلی دختران دبیرستان های منطقه ۴ شهر تهران تأثیر دارد. میزان تاثیر آموزش واقعیت درمانی بر انگیزش تحصیلی دختران دبیرستان های منطقه ۴ شهر تهران با توجه به ضرایب اتای به دست آمده به اندازه ۱۳/۲ درصد بر آورده شده است. همچنین مقایسه میانگین دو گروه کنترل و آزمایش نشان می دهد که میانگین نمرات افراد در انگیزش تحصیلی در گروه آزمایش در مرحله پس آزمون افزایش پیدا کرده است.

جدول (۲) نتایج تحلیل کواریانس یک راهه برای فرضیه اول

متغیر وابسته پس آزمون انگیزش تحصیلی						
منابع تغییرات	مجموع مجدورات	درجه آزادی	میانگین مجدورات	F	سطح معناداری	ضرایب اتا
اثر همپراش	۲۴۲۶۴۰/۱۳۳	۱	۲۴۲۶۴۰/۱۳۳	۶۶۷۵/۵۴۴	۰/۰۰۰	۰/۹۹۶
گروه (آزمایش / گوا)	۱۵۴/۱۳۳	۱	۱۵۴/۱۳۳	۴/۲۴۱	۰/۰۴۹	۰/۱۳۲
خطا	۱۰۱۷/۷۳۳	۲۸	۳۶/۳۴۸			
کل	۲۴۳۸۱۲/۰۰۰	۳۰				

فرضیه جزئی ۲: آموزش واقعیت درمانی بر افزایش سازگاری دختران دبیرستان های منطقه ۴ شهر تهران تأثیر دارد. با توجه به داده های موجود چون مقدار $F = ۱۶۸/۷۰۳$ با درجات آزادی ($df=۱$) و $(df= ۲۸)$ در سطح معناداری $\alpha=۰/۰۱$ معنادار است، بنابراین فرض صفر رد و فرض تحقیق با ۹۹٪ اطمینان تایید می گردد. به عبارت دیگر، آموزش واقعیت درمانی بر سازگاری اجتماعی دختران دبیرستان های منطقه ۴ شهر تهران تأثیر دارد. میزان تأثیر آموزش واقعیت درمانی بر سازگاری اجتماعی دختران دبیرستان های منطقه ۴ شهر تهران با توجه به ضرایب اتای به دست آمده به اندازه ۶۵/۸ درصد بر آورده شده است. همچنین مقایسه میانگین دو گروه کنترل و آزمایش نشان می دهد که میانگین نمرات افراد درسازگاری اجتماعی در گروه آزمایش در مرحله پس آزمون افزایش پیدا کرده است.

جدول (۳) نتایج تحلیل واریانس یک راهه برای فرضیه دوم

متغیر وابسته پس آزمون سازگاری اجتماعی						
منابع تغییرات	مجموع مجدورات	درجه آزادی	میانگین مجدورات	F	سطح معناداری	ضرایب اتا
اثر همپراش	۳۲۸۶۸/۳۰۰	۱	۳۲۸۶۸/۳۰۰	۲۳۳۳/۴۴۹	۰/۰۰۰	۰/۹۸۸
گروه (آزمایش / گواه)	۲۳۷۶/۳۰۰	۱	۲۳۷۶/۳۰۰	۱۶۸/۷۰۳	۰/۰۰۰	۰/۶۵۸
خطا	۳۹۴/۴۰۰	۲۸	۱۴/۰۸۶			
کل	۳۵۶۳۹/۰۰۰	۳۰				

بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش در بررسی فرضیه اصلی مبنی بر آموزش واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی تأثیر دارد، نشان داد به عبارت دیگر آموزش واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی دختران دبیرستانهای منطقه ۴ شهر تهران تأثیر معنی داری

دارد. این یافته را می توان به نوعی با نتایج پژوهش خالقی عباس آبادی (۱۳۸۸)، پناه علی و همکاران (۱۳۸۸)، موسوی اصل (۱۳۸۸)، باتلر (۲۰۰۲)، باورس (۱۹۹۷)، انگلیش (۱۹۹۶)، همسو دانست. بررسی فر ضیه جزئی اول مبنی بر آموزش واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی تاثیر دارد، حاکی از آن است که به عبارت دیگر آموزش واقعیت درمانی بر افزایش انگیزش تحصیلی دختران دبیرستانهای منطقه ۴ شهر تهران تاثیر معنی داری دارد. میزان تاثیر آموزش واقعیت درمانی بر انگیزش تحصیلی دختران دبیرستانهای منطقه ۴ شهر تهران با توجه به ضریب اتای به دست آمده با اندازه $۱۳/۲\%$ برآورد شده است. این یافته را می توان به نوعی با نتایج پژوهش، محمدی درویش بقال و همکاران (۱۳۹۲)، کاوسیان و همکاران (۱۳۸۶)، انگلیش (۱۹۹۶)، باورس (۱۹۹۷)، لانگ و همکاران (۲۰۰۷) همسو دانست.

همچنین یافته های پژوهش در بررسی فرضیه جزئی دوم مبنی بر آموزش واقعیت درمانی بر افزایش سازگاری اجتماعی تاثیر دارد، نشان داد به عبارت دیگر آموزش واقعیت درمانی بر افزایش سازگاری اجتماعی دختران دبیرستانهای منطقه ۴ شهر تهران تاثیر معنی داری دارد و میزان تاثیر آموزش واقعیت درمانی بر سازگاری اجتماعی دختران دبیرستانهای منطقه ۴ شهر تهران با توجه به ضریب اتای به دست آمده با اندازه $۶۵/۸\%$ برآورد شده است. این یافته را می توان با نتایج پژوهش خوش کنش و همکاران (۱۳۸۹)، درتاج و همکاران (۱۳۸۸)، فرح بخش (۱۳۸۹)، هاشمیان و همکاران (۱۳۸۷)، محمودی کهریزو همکاران (۱۳۹۳)، کاتلر (۲۰۰۵)، باورس (۱۹۹۷) همسو دانست.

در تبیین یافته های این پژوهش می توان گفت باتوجه به اینکه واقعیت درمانی ترکیبی از عقاید وجودی و فنون رفتاری است که در آن تاکید زیادی بر مسئولیت پذیری و احساس کنترل وجود دارد به نظر می رسد تلاش این رویکرد درمورد افراد گروه نمونه برای درک دلایل و انگیزه های رفتارها و ارزیابی آنها موجب شده است تا دانش آموزان به این باور برسند که آنها خود مسئول رفتارهایشان هستند. همچنین با توجه به اینکه انگیزش تحصیلی و سازگاری دانش آموزان به عوامل مختلفی بستگی دارد به احتمال آموزش واقعیت درمانی توانسته است با تاکید بر توانمندی های افراد، داشتن هدف، خود مختاری، رفتار مسئولانه، انتخابگری و یادگیری انتخاب بهتر در جهت باور به انتخاب های بهتر و مسئولیت پذیری دانش آموزان گام بردارد. به این ترتیب به نظر می رسد دانش آموزان با انجام رفتارهای جدید به تجربه های موفق دست یافته اند و مسئولیت پیشرفت خود را با افزایش انگیزه تحصیلی پذیرفته اند و با درک احساس توانمندی و ارزشمندی خود در جهت سازگاری اجتماعی بیشتر حرکت کرده اند. از جمله محدودیت های این پژوهش انتخاب غیر تصادفی افراد گروه نمونه است که می تواند بر روایی پژوهش حاضر تاثیر داشته باشد. همچنین از جمله پیشنهادهای این پژوهش عبارتند

از ۱- با توجه به یافته های پژوهش حاضر به مسئولان آموزش و پرورش و مدارس پیشنهاد می شود برای افزایش انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی دانش آموزان کارگاه های آموزشی واقعیت درمانی برگزار کنند. ۲- به مشاوران تحصیلی پیشنهاد می شود از یافته های این پژوهش برای مشکلات کمبود انگیزه تحصیلی و ناسازگاری اجتماعی دانش آموزان استفاده کنند.

منابع

- ابراهیمی قوام آبادی، صغری (۱۳۸۴). پرورش انگیزه در دانش آموزان. تهران: انتشارات رشد.
- اتکینسون، ریتال؛ اتکینسون، ریچارد، س. و هیلگارد، ارنست، (۲۰۰۰). زمینه‌ی روانشناسی. ترجمه محمد نقی براهنی؛ بهروز بیرشک؛ مهرداد بیک؛ رضا زمانی؛ سعید شاملو؛ مهرناز شهرآرای (۱۳۸۵). تهران: انتشارات رشد.
- پناه علی، امیر؛ شفیع آبادی، عبدا... و احقر، قدسی (۱۳۸۸). اثربخشی واقعیت درمانی گروهی بر نگرش نسبت به مصرف سیگار در دانش آموزان پسر سال اول متوسطه. فصلنامه علمی — پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز. ۱۶، ۴: ۶۷-۸۸
- خالقی عباس آبادی، سمیه (۱۳۸۸). بررسی تاثیر روش واقعیت درمانی به شیوه گروهی بر افزایش شادکامی و سلامت روان. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره. دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شهید بهشتی.
- خوش کنش، ابوالقاسم؛ اسدی، مسعود؛ شیرعلی پور، اصغر و کشاورز افشار، حسین (۱۳۸۹). نقش نیازهای بنیادین و حمایت اجتماعی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان مقطع متوسطه. روان شناسی کاربردی. ۴، ۱: ۸۲-۹۴
- درتاج، فریبرز؛ مصایی، اسداله و اسدزاده، حسن (۱۳۸۸). تاثیر آموزش مدیریت خشم بر پرخاشگری و سازگاری اجتماعی دانش آموزان پسر ۱۵-۱۲ ساله. روان شناسی کاربردی. ۳، ۴: ۶۲-۷۲.
- شیلینگ، لویس (۱۹۸۴). نظریه های مشاوره (دیدگاههای مشاور). ترجمه سیده خدیجه آرین، (۱۳۸۶). تهران: انتشارات اطلاعات.
- فرح بخش، عبدالنبی (۱۳۸۹). اثربخشی آموزش مهارت های روابط بین فردی و مدیریت هیجانها بر سازگاری اجتماعی و عزت نفس دانش آموزان. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره. دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.
- کاوسیان، جواد؛ فراهانی، محمدنقی؛ کدیور، پروین؛ عباسی، هومن؛ شهرآرای، مهرناز و فرزاد، ولی اله (۱۳۸۶). مطالعه عوامل موثر بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های سراسر کشور. پژوهش های نوین روانشناختی. ۲، ۸: ۸۱-۱۰۴
- محمدی درویش بقال، ناهید؛ حاتمی حمیدرضا؛ احدی، حسن و اسدزاده، حسن (۱۳۹۱). بررسی تاثیر آموزش راهبردهای خود تنظیمی (شناختی و فراشناختی) بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان. علوم رفتاری. ۴، ۱۲: ۱۱۹-۱۳۰.
- محمودی کهریز، بهرام؛ باقریان، فاطمه و حیدری، محمود (۱۳۹۳). بررسی نقش خود نظم دهی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان. روانشناسی تحولی. ۱۰، ۴۰: ۳۸۳-۳۹۲.
- منصور، محمود (۱۳۸۱). روانشناسی ژنتیک، تحول روانی از تولد تا پیری. تهران: نشر سمت
- موسوی اصل، سیدجاسم (۱۳۸۸). اثربخشی آموزش واقعیت درمانی به شیوه ی گروهی برمسئولیت پذیری و عزت نفس دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم حضرت خدیجه زهرا (س) اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، واحد علوم و تحقیقات خوزستان.
- ها شمیان، فاطمه؛ شفیع آبادی، عبدالله و سورانی، منصور (۱۳۸۷). بررسی اثر بخشی آموزش مهارتهای کنترل خشم بر سازگاری فردی-اجتماعی دانش آموزان دختر سال اول متوسطه شهرستان ماه شهر. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی. ۱۰، ۳۵-۳۶: ۱-۱۴

-Bowers ,Elwood, M. (۱۹۹۷). *The effect of CT/RT quality school rograming Attendance and academic performance student, self concept and relationship ii RoralElementary school*. Journal of Reality Therapy, Vol ۱۶, ۲۱-۳۰.

-Clark.M.H.& Schroth, C.A(۲۰۱۰). Examining relationships between academic motivation and personality among college students. Journal of Learning and Individual Differences. ۲۰، ۱۹-۲۴.

-Long, Joyce. F, Monoi. Harper,Brian. Knoblauch Dee. & Murphy, P.Karen.(۲۰۰۷). Academic motivation and achievement among urban adolescents. Journal of Urban Education.PP.۱۹-۴۲